

OZDRAVNÝ REŽIM A NÚTENÁ SPRÁVA OBCE

Ozdravný režim a nútená správa ako **dva samostatné inštitúty hospodárenia obce**, boli prvýkrát zavedené **od 1. januára 2001**, zákonom č. 445/2001 Z. z., ktorým sa menil a doplňal zákon č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách v z. n. p..

S účinnosťou **od 1. januára 2005** sú ozdravný režim a nútená správa obce legislatívne upravené v **§ 19 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z. n. p. (ďalej len „zákon č. 583/2004 Z. z.“).

Ministerstvo financií Slovenskej republiky vypracovalo **Metodickú príručku o ozdravnom režime a nútenej správe obce**, ktorej cieľom je jednotne usmerniť obce pri uplatňovaní ustanovení § 19 zákona č. 583/2004 Z. z. a pri zabezpečovaní povinností obce počas hospodárenia v ozdravnom režime a nútenej správe.

Ozdravný režim v obci

Ozdravný režim obvykle predchádza zavedeniu nútenej správy. Výnimku tvoria dva prípady, v ktorých je Ministerstvo financií SR oprávnené rozhodnúť o zavedení nútenej správy bez predchádzajúceho uplatnenia ozdravného režimu, a to ak:

- nastali skutočnosti podľa § 19 ods. 1 zákona č. 583/2004 Z. z. a obec nezaviedla ozdravný režim,
- po skončení hospodárenia v ozdravnom režime trvajú skutočnosti podľa § 19 ods.1 zákona č. 583/2004 Z. z., a to podľa zistení Ministerstva financií SR, alebo na základe oznámenia starostu, hlavného kontrolóra, audítora, veriteľa obce alebo štátneho orgánu.

Poznámka: Skutočnosťami podľa §19 ods.1 zákona č.583/2004 Z. z sú: „Obec je povinná zaviesť ozdravný režim, ak celková výška jej záväzkov po lehote splatnosti presiahne 15 % skutočných bežných príjmov obce predchádzajúceho rozpočtového roka a ak neuhradila niektorý uznaný záväzok do 60 dní odo dňa jeho splatnosti.“

Povinnosť obce zaviesť ozdravný režim

Obec je povinná zaviesť ozdravný režim, ak nastali skutočnosti podľa § 19 ods. 1 zákona č. 583/2004 Z. z, t. j. ak celková výška jej záväzkov po lehote splatnosti presiahla 15 % skutočných bežných príjmov obce predchádzajúceho rozpočtového roka, a ak obec neuhradila niektorý uznaný záväzok do 60 dní odo dňa jeho splatnosti.

Oznamovacia povinnosť obce pri zavedení ozdravného režimu

Obec je povinná oznámiť Ministerstvu financií SR skutočnosti podľa § 19 ods.1 zákona č. 583/2004 Z. z. do troch dní od ich zistenia.

Postup pri zavedení ozdravného režimu

Starosta obce je povinný do 15 dní odo dňa, keď nastali skutočnosti oprávňujúce obec k zavedeniu ozdravného režimu:

- vypracovať návrh na zavedenie ozdravného režimu,
- predložiť ho na prerokovanie obecnému zastupiteľstvu.

Obecné zastupiteľstvo musí prerokovať návrh na zavedenie ozdravného režimu najneskôr do 15 dní od jeho predloženia.

Po zavedení ozdravného režimu je obec povinná do troch dní od prijatia uznesenia o zavedení ozdravného režimu obecným zastupiteľstvom predložiť Ministerstvu financií SR toto uznesenie.

Ak obec nesplní uvedenú povinnosť, Ministerstvo financií SR podľa § 20 zákona č. 583/2004 Z. z., môže uložiť obci pokutu podľa všeobecných predpisov v správnom konaní, a to v lehotách podľa osobitných predpisov.

Návrh na zavedenie ozdravného režimu obsahuje:

- **návrh ozdravného rozpočtu**, bez členenia na bežný a kapitálový rozpočet,
- **návrh opatrení na stabilizáciu rozpočtového hospodárenia** vrátane časového harmonogramu splácania záväzkov (záväzkov pre ktoré bol v obci zavedený ozdravný režim).

Počas ozdravného režimu obec môže používať svoje finančné prostriedky len v súlade so schváleným ozdravným rozpočtom. Starosta je povinný pravidelne mesačne predkladať na rokovanie obecného zastupiteľstva správu o plnení ozdravného režimu vrátane plnenia ozdravného rozpočtu.

Povinnosti hlavného kontrolóra obce počas ozdravného režimu

Hlavný kontrolór schvaľuje vopred každé použitie finančných prostriedkov obce a predkladá obecnému zastupiteľstvu:

- písomnú správu k návrhu ozdravného režimu,
- písomnú správu k návrhu ozdravného rozpočtu,
- písomnú správu (stanovisko) ku každej mesačnej správe starostu o plnení ozdravného režimu vrátane plnenia ozdravného rozpočtu,
- písomné stanovisko k celkovým výsledkom plnenia ozdravného režimu vrátane plnenia ozdravného rozpočtu a stavu záväzkov.

Trvanie ozdravného režimu v obci

Predpokladá sa, že **zavedenie ozdravného režimu** by mohlo v obci trvať 90 dní, a že obec v tomto časovom úseku zlepší svoje hospodárenie a zníži celkové záväzky, z titulu existencie ktorých zaviedla ozdravný režim.

Po uplynutí 90 dní od zavedenia ozdravného režimu je obec povinná v lehote do siedmich dní oznámiť Ministerstvu financií SR výsledky plnenia ozdravného režimu vrátane plnenia ozdravného rozpočtu a stavu záväzkov spolu so stanoviskom hlavného kontrolóra obce.

Ak obec preukáže, že plnením ozdravného režimu dosiahla zlepšenie výsledkov hospodárenia a zníženie celkových záväzkov, pre existenciu ktorých zaviedla ozdravný režim, Ministerstvo financií SR môže na základe žiadosti obce dať súhlas na **predĺženie hospodárenia v ozdravnom režime** s určením jeho lehoty neprevyšujúcej 90 dní.

Zrušenie ozdravného režimu

Proces ozdravného režimu v obci skončí, ak pominuli skutočnosti pre jeho zavedenie. Hospodárenie obce bolo „ozdravené“ a je predpoklad, že v blízkej budúcnosti nevzniknú dôvody na jeho zavedenie.

Nútená správa v obci

Ministerstvo financií SR je oprávnené rozhodnúť podľa ustanovenia § 19 ods. 9 zákona č. 583/2004 Z. z., v súlade so zákonom č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v z. n. p o zavedení nútenej správy ak:

- nastali skutočnosti podľa § 19 ods.1 zákona č. 583/2004 Z. z. a obec nezaviedla ozdravný režim,
- po skončení hospodárenia v ozdravnom režime trvajú skutočnosti podľa § 19 ods.1 zákona č. 583/2004 Z. z., a to podľa samotných zistení Ministerstva financií SR alebo na základe oznámenia starostu, hlavného kontrolóra, audítora, veriteľa obce alebo štátneho orgánu.

Ak po skončení hospodárenia v ozdravnom režime stále trvajú skutočnosti podľa § 19 ods. 1 zákona č. 583/2004 Z. z., je starosta alebo hlavný kontrolór povinný oznámiť túto skutočnosť Ministerstvu financií SR do 15 dní po skončení hospodárenia v ozdravnom režime. Toto oznámenie sú povinní vopred prerokovať v obecnom zastupiteľstve.

Po obdržaní oznámenia, resp. žiadosti obce o zavedenie nútenej správy Ministerstvo financií SR zabezpečí preverenie skutočností uvedených v oznámení starostu obce alebo kontrolóra; preverí, či nastali alebo pretrvávajú skutočnosti podľa § 19 ods. 1 zákona č. 583/2004 Z. z. a či obec zaviedla ozdravný režim. Ministerstvo financií SR:

- môže požiadať príslušnú obec o doplnenie oznámenia, resp. žiadosti o zavedenie nútenej správy o finančné údaje, účtovné a finančné výkazy, rozpočet a pod., ktoré budú oprávňovať ministerstvo posúdiť skutočnosti pre zavedenie nútenej správy;
- (alebo ním poverená správa finančnej kontroly) preverí skutočnosti podľa § 19 ods. 9 zákona č. 583/2004 Z. z. a dôvody neuhradenia záväzkov podľa § 19 ods. 1 cit. zákona, pričom postupuje primerane podľa zákona

č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z. n. p.

Obec je povinná poskytnúť na uvedené účely nevyhnutne potrebnú súčinnosť vrátane poskytnutia účtovných a iných dokladov potrebných na tieto účely. Ak obec zaviedla ozdravný režim, orgán finančnej kontroly súčasne preverí dodržiavanie povinností obce vyplývajúce zo zákona č. 583/2004 Z. z. v oblasti ozdravného režimu. Pri zistení porušenia zákona ministerstvo financií môže rozhodnúť o uložení pokuty subjektom za nesplnenie povinností, ktoré im vyplývajú zo zákona č. 583/2004 Z. z.

Preverenie sa ukončí oboznámením štatutárneho orgánu obce s výsledkom správy. Následne bude Ministerstvo financií SR podľa § 19 ods. 9 zákona č. 583/2004 Z. z. oprávnené rozhodnúť o zavedení nútenej správy obce; postupuje pritom podľa zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v z. n. p.

Konanie o zavedení nútenej správy v obci

Začiatok konania o zavedení nútenej správy (ďalej len „konanie“): deň ukončenia preverenia skutočností Ministerstvom financií SR alebo doručením správy o preverení skutočností správou finančnej kontroly ministerstvu financií, ak sa týmto preverením preukáže skutočnosť oprávňujúce zaviesť nútenú správu.

Účastník konania: obec.

Termín rozhodnutia vo veci: do 60 dní odo dňa začatia konania; ak ministerstvo financií nezavedie nútenú správu, oznámi to v tejto lehote písomne obci.

Rozhodnutie o zavedení nútenej správy v obci

Pre rozhodnutie o zavedení nútenej správy v obci je charakteristické:

- obsahuje aj meno a priezvisko núteného správcu, adresu jeho trvalého pobytu a číslo preukazu totožnosti.
- odvolanie proti tomuto rozhodnutiu o zavedení nútenej správy (ďalej len „rozhodnutie“) nemá odkladný účinok,
- proti rozhodnutiu možno podať rozklad; o rozklade rozhoduje minister financií na základe návrhu ním ustanovenej osobitnej komisie,
- podaný rozklad nemá odkladný účinok,
- doručuje sa aj miestne príslušnému daňovému úradu.

Obmedzenia počas nútenej správy v obci

☞ Starostovi, poslancom obecného zastupiteľstva, hlavnému kontrolórovi ani ostatným zamestnancom obce nesmie byť vyplatená odmena, napr. podľa zákona č. 253/1994 Z. z. o právnom postavení a platových pomeroch starostov obcí a primátorov miest v z. n. p., podľa § 18c zákona č. 369/1990 Zb. v z. n. p. a § 20 zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri

výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z. n. p.

☞ Obec je povinná do siedmich dní od doručenia rozhodnutia o zavedení nútenej správy zriadiť v banke osobitný účet nútenej správy a previesť na tento účet všetky zostatky peňažných prostriedkov vedených na doterajších účtoch okrem peňažných prostriedkov, ktoré je obec povinná viesť na samostatných účtoch podľa osobitného zákona.

☞ Počas nútenej správy všetky príjmy obce plynú na osobitný účet nútenej správy okrem príjmov, ktoré je obec povinná viesť na samostatných účtoch podľa osobitného zákona.

☞ Peňažné prostriedky vedené na osobitnom účte nútenej správy nepodliehajú výkonu rozhodnutia podľa osobitných predpisov, napr. zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v z. n. p.

☞ Peňažné prostriedky na všetkých účtoch môže počas nútenej správy obec použiť len s predchádzajúcim písomným súhlasom núteného správcu.

☞ Počas nútenej správy obec nesmie vstupovať do nových záväzkov vyplývajúcich z prijatia návratných zdrojov financovania s výnimkou prijatia návratného zdroja financovania po predchádzajúcom písomnom súhlase núteného správcu poskytnutého subjektom verejnej správy, bankou alebo pobočkou zahraničnej banky na splácanie záväzkov; ustanovenia § 17 ods. 2 a 6 zákona č. 583/2004 Z. z. sa v takom prípade nepoužijú.

☞ Bez písomného súhlasu núteného správcu obec nie je oprávnená použiť žiadne prostriedky vedené na svojich účtoch v banke.

Povinnosti obce počas nútenej správy

☞ Obec je povinná do siedmich dní od doručenia rozhodnutia toto rozhodnutie zverejniť spôsobom v obci obvyklým.

☞ Rovnako je obec povinná do siedmich dní od doručenia rozhodnutia zavedenie nútenej správy oznámiť všetkým bankám, ktoré vedú účty obce a všetkým svojim veriteľom.

☞ Orgány obce sú povinné na vyžiadanie núteného správcu prijať program na konsolidáciu hospodárenia obce vrátane organizačných a personálnych opatrení.

☞ Obec je povinná do 30 dní odo dňa doručenia rozhodnutia zostaviť a schváliť krízový rozpočet na obdobie od zavedenia nútenej správy až do konca rozpočtového roka, v ktorom sa zavádza nútená správa.

☞ Rovnako do 30 dní je obec povinná schváliť aj program konsolidácie rozpočtového hospodárenia vrátane časového harmonogramu splácania záväzkov.

Postavenie núteného správcu

Núteného správcu vymenúva a odvoláva Ministerstvo financií SR, ktoré uzatvára s núteným správcom zmluvu o výkone činnosti núteného správcu, ktorá podrobnejšie vymedzí jeho práva a povinnosti. Výšku odmeny núteného správcu určí ministerstvo financií a oznámi ju obci. Náklady spojené s výkonom nútenej správy vrátane odmeny núteného správcu uhrádza obec, nad ktorou sa zaviedla nútená správa.

Do nákladov spojených s výkonom nútenej správy patria okrem odmeny najmä náhrady výdavkov súvisiacich s tuzemskou pracovnou cestou a obdobné výdavky, ktoré obec uhrádza svojim zamestnancom podľa osobitných zákonov, náklady súvisiace s vytvorením pracovných priestorov a s ich technickým vybavením. Nútený správca má nárok na náhradu účelne vynaložených výdavkov v súvislosti s výkonom svojej funkcie v súlade so zákonom č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách v z. n. p. Vynaloženie nákladov je nútený správca povinný obci preukázať dokladmi.

Núteným správcom môže byť fyzická osoba, ktorá má skončené vysokoškolské vzdelanie a odbornú prax v oblasti financií najmenej päť rokov, nie je starostom, členom iného orgánu obce alebo zamestnancom obce, nie je osobou blízkou starostovi, členovi iného orgánu obce alebo zamestnancom obce (podľa § 116 Občianskeho zákonníka), nad ktorou sa zavádza nútená správa. Po zavedení nútenej správy je nútený správca povinný zistiť stav hospodárenia obce, pričom obec je povinná umožniť mu nahliadať do všetkých účtovných a iných dokladov potrebných na účely zistenia stavu hospodárenia obce. Na základe zistených skutočností je nútený správca oprávnený požadovať od orgánov obce prijatie programu na konsolidáciu hospodárenia obce vrátane organizačných a personálnych opatrení.

Práva a povinnosti núteného správcu

Nútený správca je **povinný**:

- ☞ nútenú správu obce vykonávať nestranne s odbornou starostlivosťou,
- ☞ zúčastňovať sa rokovaní na ministerstve financií za účelom informovania o priebehu nútenej správy,
- ☞ vypracovať písomné stanoviská k správam predkladaným na zasadnutie obecného zastupiteľstva, ktoré sa týkajú rozpočtu obce, hospodárenia a majetku obce,
- ☞ predložiť návrh na zrušenie nútenej správy, ak zistí, že pominuli dôvody na jej trvanie.

Nútený správca je **oprávnený**:

- ☞ zúčastňovať sa s hlasom poradným na zasadnutiach obecného zastupiteľstva a jeho príslušných komisií, na ktorých sa rokuje o rozpočte obce, hospodárení a majetku obce,
- ☞ vyjadrovať sa ku všetkým správam predkladaným na zasadnutie obecného zastupiteľstva, ktoré sa týkajú rozpočtu obce, hospodárenia a majetku obce.

Nútený správca plní ďalšie úlohy a povinnosti vyplývajúce z uzatvorenej zmluvy o výkone činnosti núteného správcu a požiadaviek Ministerstva financií

SR. Po ukončení nútenej správy protokolárne vráti obci všetky dokumenty, doklady, písomnosti a iné veci, ktoré mu boli poskytnuté v priamej súvislosti s výkonom činnosti núteného správca.

Krízový rozpočet

Zostavuje sa na obdobie od zavedenia nútenej správy až do konca rozpočtového roka, v ktorom sa zavádza nútená správa:

- zostavuje sa do 30 dní odo dňa doručenia rozhodnutia,
- schvaľuje ho obecné zastupiteľstvo,
- nečlení sa na bežný rozpočet a kapitálový rozpočet,
- povinne sa v ňom rozpočtujú finančné prostriedky, ktorými sa zabezpečí zníženie záväzkov v súlade s časovým harmonogramom splácania týchto záväzkov,
- rozpočtujú sa v ňom len nevyhnutné bežné výdavky podľa § 7 ods. 1 písm. a) až c) zákona č. 583/2004 Z. z.
- kapitálové výdavky sa v ňom rozpočtujú, len ak je ich úhrada je zabezpečená finančnými prostriedkami zo štátneho rozpočtu alebo z rozpočtu Európskej únie, alebo ich úhrada vyplýva zo zmlúv uzavretých pred zavedením nútenej správy,
- v krízovom rozpočte sa nesmú rozpočtovať výdavky podľa § 7 ods. 2, 4 a 5 zákona č. 583/2004 Z. z.

Ak sa nútená správa neskončí v príslušnom rozpočtovom roku, obec je povinná do 31. decembra tohto rozpočtového roka zostaviť a schváliť **krízový rozpočet aj na nasledujúci rozpočtový rok**. Pri zostavovaní a schvaľovaní krízového rozpočtu na nasledujúci rozpočtový rok obec postupuje rovnako ako pri zostavovaní a schvaľovaní krízového rozpočtu po zavedení nútenej správy.

Ak obec neschváli krízový rozpočet v zákonom stanovených lehotách, krízový rozpočet zostavuje nútený správca a obec je povinná podľa neho hospodáriť. *(Poznámka: Ak je zavedená nútená správa mestskej časti, ktorá je právnickou osobou podľa osobitného zákona, povinnosť zabezpečiť zvýšenie príjmov pre túto mestskú časť sa vzťahuje na hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislavu a mesto Košice).*

Zmeny krízového rozpočtu

Zmeny krízového rozpočtu v priebehu rozpočtového roka vykonáva oprávnený orgán podľa § 14 ods. 1 zákona č. 583/2004 Z. z. Ak krízový rozpočet zostavuje nútený správca, vykonáva zmeny krízového rozpočtu on a to rozpočtovými opatreniami uvedenými v § 14 ods. 2 zákona č. 583/2004 Z. z.

Zrušenie nútenej správy

Ministerstvo financií môže rozhodnúť o zrušení nútenej správy na základe:

- návrhu núteného správca,
- žiadosti obce,
- alebo ak zistí, že pominuli dôvody na jej trvanie.

Príjmy a výdavky uskutočnené počas nútenej správy obec po zrušení nútenej správy zúčtuje so schváleným rozpočtom obce.

Ing. Ingrid Veverková